

Interuniversitaire Cursus Caraïbistiek 2010

KITLV
Postbus 9515
2300 RA Leiden
Tel: 071 - 5272295
Fax: 071 - 5272638
E-mail: kitlv@kitlv.nl
Homepage: www.kitlv.nl

Inhoudsopgave

Ten geleide	3
Praktische informatie	4
Overzicht colleges	8
Informatie en literatuur colleges	10
Leeslijst Algemeen	22
KITLV/Kenniscentrum Caraïbistiek	28
Kaartje	29

Ten geleide

Het Caraïbisch gebied: een fascinerende – en vaak ontstellende – geschiedenis, een dynamische en kleurrijke cultuur, een onzekere economische en politieke toekomst. Een buitengewoon veelzijdig gebied, met zijn vele talen, etnische groepen en culturen. Een regio ook waarmee Nederland een eeuwenoude relatie onderhoudt, in het bijzonder met Aruba, de Nederlandse Antillen en Suriname. Vooral uit deze voormalige koloniën trokken de afgelopen decennia velen naar het ‘moederland’; mede daardoor zijn de Caraïben nu meer dan ooit tevoren aanwezig in de Nederlandse samenleving.

In het academisch jaar 2009-2010 verzorgt het kenniscentrum Caraïbistiek van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde te Leiden (KITLV) de 24e Interuniversitaire Cursus Caraïbistiek (IUC). Aan deze cursus werken docenten van verschillende universiteiten en andere deskundigen mee. Deelname staat open aan studenten van alle universiteiten en aan een beperkt aantal niet-universitaire deelnemers.

In de cursus komen zowel geschiedenis, politiek en ontwikkelingsproblematiek als sociaal-culturele themata aan bod. Daarnaast worden verschillende wetenschappelijke kernbegrippen en debatten behandeld; dit geldt in het bijzonder etniciteit, gender, migratie en creolisering. In vierentwintig colleges komen onder meer de volgende onderwerpen aan de orde: ecologie, kolonisatie, slavenhandel, plantages en slavernij, contractarbeid, boeren en post-plantage economie, migratie, transnationale gemeenschappen, raciale relaties, de plurale maatschappij, Afro-Amerikaanse culturen, Afro- en Aziatische creolisering, etniciteit, religie, literatuur en muziek, sociaal-economische ontwikkeling, dekolonisatie, de drugseconomie, lokale politiek en internationale relaties.

Praktische informatie

Inlichtingen en inschrijving

Voor alle inlichtingen en inschrijving: kenniscentrum Caraïbistiek, Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV), Postbus 9515, 2300 RA Leiden, tel. 071-5272295, fax 071-5272638, email: caribbean@kitlv.nl en/of sitinjak@kitlv.nl.

Voor studenten bedraagt het gereduceerde cursusgeld €55,00; dat is inclusief het lidmaatschap van het KITLV, waarvoor zij dan tevens een digitaal abonnement op de *New West Indian Guide* en toegang tot de KITLV-bibliotheek verwerven.

Deelname voor derden is beperkt mogelijk, tegen betaling van het volledige cursusgeld ad €120,00; dit is inclusief het lidmaatschap KITLV en geeft recht op bovengenoemd abonnement en toegang tot de bibliotheek.

Deelname is pas zeker na het insturen van het inschrijfformulier en betaling/ontvangst van deelnamebewijs. Inschrijven is mogelijk tot 16 december 2009.

Locatie en tijdstip

De cursus Caraïbistiek loopt van 13 januari tot en met 7 april 2010. De colleges vinden plaats op woensdagmiddag van 13.30 uur tot 17.00 uur. De colleges worden gehouden in collegezaal 003 van het Lipsiusgebouw Universiteit Leiden (Witte Singel/Doelen complex zie kaartje), ongeveer 15 minuten lopen van het NS-station Leiden Centraal.

Tentaminering en studiepunten

Het niveau van de cursus is BA-2. Totaal 10 ECTs. Het is niet mogelijk extra studiepunten te verwerven. Het schriftelijk tentamen, in de vorm van essayvragen, behelst de collegestof, de verplichte literatuur en één roman. Het tentamen vindt plaats op 21 april 2010 van 13.30 tot 17.00 uur. Cursisten die geen tentamen wensen af te leggen, kunnen een bewijs van deelname krijgen indien zij alle colleges hebben bijgewoond.

Literatuur

De literatuur is mede bedoeld als achtergrond om de colleges te kunnen voorbereiden. In onderstaand overzicht wordt per collegemiddag de te lezen literatuur aangegeven. Cursisten die een tentamen willen afleggen, worden over onderstaande literatuur getentamineerd:

Hillman, Richard S. & Thomas J. D'Agostino (eds): *Understanding the Contemporary Caribbean*. Boulder [etc.]: Lynne Rienner Publishers; Kingston: Ian Randle, 2003.*

Mintz, Sidney & Richard Price: *De geboorte van de Afrikaans-Amerikaanse cultuur*. Leiden: KITLV Uitgeverij, 2003.**

Oostindie, Gert: *Het paradijs overzee: de 'Nederlandse' Caraïben en Nederland*. Leiden: KITLV Uitgeverij, 2000.**

Hoefte, R. & P. Meel (eds): *Twentieth-century Suriname: Continuities and Discontinuities in a New World Society*. Kingston: Ian Randle; Leiden: KITLV, 2001, Hoofdstuk 13. ***

Mosaka, T (ed.): *Infinite Island: Contemporary Caribbean Art*. New York: Brooklyn Museum, 2007, pp.15-19. ***

Poupeye, V.: *Caribbean Art*. London: Thames, 1998, pp. 8-24. ***

Verder dient men een keuze te maken uit één van de twee onderstaande boeken:

Gregory, Steven: *The Devil Behind the Mirror: Globalization and Politics in the Dominican Republic*. Berkeley: University of California Press, 2007.*

Largey, Michael D.: *Vodou Nation: Haitian Art Music and Cultural Nationalism*. Chicago [etc.]: University of Chicago Press, 2006.*

Bovendien dienen alle cursisten één van de volgende romans te lezen (men mag deze romans in vertaling lezen):

Alvarez, Julia: *In the Time of the Butterflies* (vertaald als: *In de tijd van de vlinders*)

Condé, Maryse: *La vie scélérate* (vertaald als: *Het valse leven*)

Danticat, Edwidge, *The Farming of Bones* (vertaald als: *Land voor de levenden*)

Díaz, Junot: *The brief wondrous life of Oscar Wao* (vertaald als: *Het korte maar wonderbare leven van Oscar Wao*)

Eire, Carlos: *Waiting for Snow in Havana* (vertaald als: *Sneeuw in Havana*)

Naipaul, V.S.: *A House for Mr. Biswas* (vertaald als: *Een huis voor meneer Biswas*)

Walcott, Derek: *Omeros* (vertaald als: *Omeros*)

* *Understanding the Contemporary Caribbean, Vodou nation: Haitian art music and cultural nationalism*, en *The devil behind the mirror: Globalization and politics in the Dominican Republic* zijn te koop bij boekhandel Van Stockum, Breestraat 113 te Leiden (tel. 071-5124862).

** *Het paradijs overzee: de 'Nederlandse' Caraïben en Nederland* en *De geboorte van de Afrikaans-Amerikaanse cultuur* zijn te koop bij het KITLV (2e verdieping). Leden ontvangen 25% korting. Het is niet mogelijk bij het KITLV te pinnen of te chippen.

*** Deze boeken zijn aanwezig in de bibliotheek van het KITLV

Cursuscoördinatoren

De Interuniversitaire Cursus Caraïbistiek wordt gecoördineerd door Gert Oostindie (KITLV) en Irene Rolfes (rolfes@kitlv.nl).

Onderwijscommissie

De onderwijscommissie bestaat uit Prof. dr. Michiel Baud (CEDLA/UvA), dr. Rosemarijn Hoefte (KITLV), dr. Rivke Jaffe (UL), Prof. dr. Gert Oostindie (KITLV/UL) en Prof. dr. Alex van Stipriaan (EUR/KIT).

Overzicht colleges

13 januari

Openingscollege (Gert Oostindie)

Ecologie en samenleving (Alex van Stipriaan)

20 januari

Slavernij in Suriname (Wim Hoogbergen)

De gevolgen van slavernij in het heden (Frank Dragtenstein)

27 januari

Emancipatie en transitie (Michiel Baud)

Aziatische diaspora (Chan Choenni)

3 februari geen colleges

10 februari

Gender, verwantschap en seksualiteit (Gloria Wekker)

Cultureel erfgoed (Valika Smeulders)

17 februari

Drugs in de Caraïben (Tim Boekhout van Solinge)

Muziek (Ronald Snijders)

24 februari

Etniciteit en ideologie (Michiel Baud)

Etniciteit, religie en politiek (Hans de Kruijf)

3 maart

Het Curaçaose transnationalisme (Guiselle Starink-Martha)

Nationalisme en identiteit op lokaal niveau (Francio Guadeloupe)

10 maart

Dekolonisatie en afhankelijkheid (Gert Oostindie)

Film *Rue Cases Nègres*

17 maart

Urbanisatie in de Caraïben (Rivke Jaffe)

Stedelijke armoede en bestaansverwerving in Trinidad en Tobago

(Hebe Verrest)

24 maart

Caraïbische literatuur: een veelheid van verbindingen (Isabel Hoving)

Culturele veranderingen in revolutionair Cuba (Nanne Timmer)

31 maart

Amerikanisering en globalisering (Rosemarijn Hoefte)

Film *The agronomist*

7 april

Kunst in het Caraïbisch gebied (Alex van Stipriaan)

Museums, Objects and Caribbean Identities (Wayne Modest)

Informatie inhoud colleges

Gert Oostindie

KITLV/Universiteit Leiden

woensdag 13 januari, 13.30–15.00 uur

Openingscollege

In dit college wordt de cursus in tweeërlei zin ingeleid. Enerzijds worden de grote lijnen van de Caraïbische geschiedenis ‘van Columbus tot Castro’ behandeld: de kolonisatie door Spanjaarden en later andere Europese mogendheden; de verschillende kolonisatiepatronen, en daarmee samenhangend de uiteenlopende migratiestromen en demografische ontwikkeling (bevolkingsdichtheid, etnische samenstelling); de geleidelijke dekolonisatie en het heterogene profiel van de hedendaagse Caraïben. Anderzijds wordt aan de hand van dit overzicht aangegeven wat de kernbegrippen in de hedendaagse Caraïbistiek zijn, en hoe deze in de cursus worden verwerkt.

Alex van Stipriaan

Erasmus Universiteit Rotterdam, vakgr. Niet-Westerse Geschiedenis

KIT, Tropenmuseum

woensdag 13 januari, 15.30–17.00 uur

Ecologie en samenleving

De Caraïbische geschiedenis is in belangrijke mate bepaald door de wijze waarop de nieuwe bewoners van het gebied het natuurlijk milieu hebben gebruikt en ook misbruikt. Tegelijk zijn diezelfde mensen ook in belangrijke mate door dat natuurlijk milieu gevormd. Logisch, want dat natuurlijk milieu was en is nog steeds een van de belangrijkste bestaansredenen voor de nieuw gevormde samenlevingen. Van plantagegronden tot toeristenstranden en van ertslagen tot visgronden, steeds zijn het primaire natuurlijke factoren die een tamelijk dominante rol spelen in de historische ontwikkelingen. In dit college wordt daarom ook aandacht geschonken aan de vraag hoe een aantal sociaal-economische en culturele overeenkomsten én verschillen tussen Caraïbische samenlevingen vanuit specifieke ecologische ontwikkelingen en omstandigheden zijn te verklaren.

Oostindie, Paradijs overzee, Hoofdstuk 1; Hillman & D’Agostino, Contemporary Caribbean, Hoofdstuk 2 en 7.

Wim Hoogbergen

Universiteit Utrecht, vakgr. Culturele Antropologie

woensdag 20 januari, 13.30–15.00 uur

Slavernij in Suriname: slavernij, marronage, manumissie en emancipatie

Van 1667 tot 1863 was slavernij het overheersende economische systeem in Suriname. Gelukkig kwam er een eind aan. Op 1 juli van 1863 werden 34.443 slaven ‘geëmancipeerd’. Toch was de emancipatie niet de enige manier waarop voor personen de slavernij kon eindigen. Uit groepjes ‘weggelopen’ ontstonden in de oerwouden van Suriname Marronstammen. Daarnaast bestond de mogelijkheid dat slaven van hun meester de vrijheid ‘verkregen’ of werden vrijgekocht. Dat heette manumissie. Bij de afschaffing van de slavernij telde Suriname ongeveer 13.000 gemanumitteerden of hun nakomelingen, op een bevolking van iets meer dan 50.000 zielen. In zijn college zal Hoogbergen ingaan op de slavenhandel, op Suriname als slavenkolonie, op marronage (het ‘weglopen’ van slaven) en het proces van manumissie.

Frank Dragtenstein

NiNsee

woensdag 20 januari, 15.30–17.00 uur

De gevolgen van de slavernij in het heden

Discussie over hoe de slavernij doorwerkt in het heden. Vragen die aan de orde komen zijn: hoe wordt slavernij herdacht? Zijn er verschillen in de herdenking tussen Nederland en in bijvoorbeeld Groot Brittanië, Frankrijk of de Verenigde Staten? Hoe wordt slavernij herdacht in de Caraïben zelf? Wat is de missie van het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee)? En zijn herstelbetalingen de manier om nabestaanden van slaven te helpen?

Oostindie, *Paradijs overzee*, Hoofdstuk 2 en 3.

Michiel Baud
CEDLA Amsterdam

woensdag 27 januari, 13.30–15.00 uur
Emancipatie en transitie

Vanaf het einde van de 18e eeuw verloor de slavernij als systeem van arbeidsrecruterende langzamerhand zijn vanzelfsprekendheid. Om verschillende redenen kwam er steeds meer kritiek op het systeem en in de loop van de 19e eeuw werd in het Caraïbisch gebied de slavernij afgeschaft. Dit leidde tot nieuwe vormen van sociale organisatie. De ex-slaven baseerden zich daarbij vaak op sociale en culturele elementen die al tijdens de slavernij ontwikkeld waren. De plantagehouders en de overheid probeerden nieuwe vormen van arbeidsrecruterende te ontwikkelen. Zij probeerden ondermeer nieuwe groepen arbeiders naar het Caraïbisch gebied te lokken. In dit college zal allereerst worden gekeken naar de verschillende manieren waarop het proces van slavenemancipatie kan worden geïnterpreteerd. Vervolgens zullen verschillende modellen van transitie aan de orde komen.

Chan Choenni

woensdag 27 januari, 15.30–17.00 uur
Aziatische diaspora

Na de afschaffing van de slavernij leken veel plantages ten dode opgeschreven, maar de meeste planters en overheden gaven de moed nog niet op. Tienduizenden contractarbeiders uit Azië moesten de slaven vervangen en de plantages redden. Hoe pasten deze nieuwkomers zich aan in die vreemde, en ook vaak vijandige omgeving? Deze massale immigratie loste het arbeidsprobleem op. Het merendeel van de contractanten ging mede door toedoen van de koloniale overheden -maar vaak ook uit eigen wil- niet terug ging naar hun land van herkomst, maar vestigde zich in het Caraïbisch gebied. Zij werden gaandeweg door hun ijver en doorzettingsvermogen over het algemeen succesvolle burgers. Het streven om hun cultuur en identiteit te behouden leidde tot economische, sociale, culturele en politieke spanningen in deze plurale maatschappijen.

Oostindie, *Paradijs overzee*, Hoofdstuk 4; Hillman & D'Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 2.

Gloria Wekker
Universiteit Utrecht, vakgr. Vrouwenstudies

woensdag 10 februari, 13.30–15.00 uur
Gender, verwantschap en seksualiteit

In dit college staan enkele belangrijke modellen van hoe verwantschap in Suriname vorm krijgt, vanuit een gender perspectief, centraal. Naast het dominante, bilaterale model van het Westerse kerngezin, passeert ook het systeem van matrifocaliteit, dat we veelal in de Afro-Surinaamse volksklasse aantreffen en de manieren waarop dat systeem gerepresenteerd is, de revue. Matrifocaliteit is vanuit een Westerse optiek lange tijd als afwijkend beschouwd, vanwege de marginale positie die mannen innemen en de centrale psychologische en economische rollen die vrouwen spelen. We besteden aandacht aan de wijzen waarop die vrouwen zelf matrifocaliteit beschouwen en aan het flexibele seksuele systeem dat dit verwantsschapssysteem vergezelt.

Valika Smeulders
Erasmus Universiteit Rotterdam

woensdag 10 februari, 15.30–17.00 uur
Cultureel erfgoed

Reizend door het Caraïbisch gebied komen toeristen in aanraking met overblijfselen van het koloniale verleden in velerlei vormen. Een deel daarvan is slavenerfgoed. Wat is slavenerfgoed eigenlijk en hoe wordt het de toerist op zoek naar cultuur voorgeschoteld? En hoe gaat dat samen met de belangstelling en gevoeligheden bij publiek dat meer wil weten over het lijden, of juist de veerkracht van hun eigen voorouders? Dit college concentreert zich op de presentatie en consumptie van slavenerfgoed in relatie tot uiteenlopend publiek, waarbij zowel economische aspecten als de zoektocht naar identiteit de revue passeren.

Mintz & Price, *De geboorte van de Afrikaans-Amerikaanse cultuur*, helemaal; Hillman & D'Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 9; Oostindie, *Paradijs overzee*, Hoofdstuk 10.

Tim Boekhout van Solinge
Universiteit Utrecht, vakgr. Rechtsgeleerdheid

woensdag 17 februari, 13.30-15.00 uur
Drugs in de Caraïben

In dit college komen in de eerste plaats aan de orde het gebruik en de productie van verdovende middelen in het Caraïbisch gebied. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de handel en de informele drugseconomie op de eilanden. Voorts wordt bekeken hoe en waar de drugshandel door de diaspora van Antillianen zich heeft ontwikkeld en wat daarvan in Nederland merkbaar is. Aangezien de docent gespecialiseerd is in Jamaica, zal het zwaartepunt van het college op dat eiland liggen.

Ronald Snijders, etnomusicoloog en musicus

woensdag 17 februari, 15.30-17.00 uur
Muziek

In dit college komen vele facetten van en invloeden op de muziekcultuur in het Caraïbisch gebied ter sprake. De spreker, een etnomusicoloog en musicus met jarenlange ervaring, zal de nadruk leggen op Afro-Amerikaanse stijlen. Voorbeelden van deze verschillende soorten muziek zullen tijdens het college ten gehore worden gebracht.

Hillman & D'Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 6 en 11.

Michiel Baud
CEDLA Amsterdam

woensdag 24 februari, 13.30-15.00 uur
Etniciteit en ideologie

Het Caraïbisch gebied wordt gekenmerkt door zijn etnische heterogeniteit. Groepen met wortels in verschillende continenten en met verschillende culturele achtergronden leven naast elkaar. Deze etnische diversiteit gaat vaak samen met verschillen in welvaart en sociale positie. Deze situatie heeft soms geleid tot spanningen en conflicten, maar wordt ook vaak gezien als hét kenmerk van de Caraïbische samenlevingen en de kern van de Caraïbische naties. In dit college zal gekeken worden naar de verschillende uitingsvormen en gevolgen die de etnische diversiteit in het Caraïbisch gebied heeft gehad. Daarbij zal ook aandacht worden geschonken aan de interpretaties van deze diversiteit door Caraïbische intellectuelen en de manieren waarop zij politiek gebruikt is.

Hans de Kruijf
Universiteit Utrecht, vakgr. Culturele Antropologie

woensdag 24 februari, 15.30-17.00 uur
Etniciteit, religie en politiek

Sinds de komst van de eerste Indiase contractarbeiders (1838) is religie een belangrijke bron van etnische identificatie in Guyana. Europeanen en Creolen waren Christelijk. Hindostanen waren ofwel Hindoe ofwel Moslim. Met name na Guyana's onafhankelijkheid (1966) werden religieuze netwerken en ideologieën onderdeel van politieke strategieën. Hindoe en Moslim leiders bijvoorbeeld vervulden hoge posities binnen de PPP, een overwegend Hindostaanse partij. Mondialisering heeft die tendens ondermijnd, vooral waar het gaat om de koppeling van Islam en Hindostaniteit. In het college zal dit proces van de-Indianisering van Hindostaanse Islam in Guyana besproken worden.

Mintz & Price, *De geboorte van de Afrikaans-Amerikaanse cultuur*, helemaal; Hillman & D'Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 8 en 10; Oostindie, *Paradijs overzee*, Hoofdstuk 4, 6, 8 en 10.

Guiselle Starink-Martha
Radboud Universiteit Nijmegen

woensdag 3 maart, 13.30–17.00 uur
Het Curaçaose transnationalisme

In de jaren 80 ontstond er een sterke stijging in de migratie vanuit Curaçao naar Nederland. De vrijheid van de Curaçaoënaar om zich vrijelijk tussen Nederland en het geboorte-eiland in te bewegen leidde uiteindelijk in beide landen tot nauw met elkaar verbonden gemeenschappen, mogelijk zelfs tot één transnationale gemeenschap. Het gebruik van (nieuwe) media maakt het nog makkelijker om deze transnationale banden vast te houden en aan te halen, maar wat zijn de gevolgen van het Curaçaose transnationalisme? Hoe wordt de Curaçaose migrant in de Nederlandse samenleving hierdoor beïnvloed? In dit college wordt aandacht besteed aan de mate waarin en manieren waarop de Curaçaose gemeenschap in Nederland contact houdt met Curaçao om in te gaan op de vraag: wat is de invloed van het Curaçaose transnationalisme op de “Curaçaose identiteit”?

Francio Guadeloupe
Universiteit Nijmegen

woensdag 4 maart, 15.30–17.00 uur
Nationalism and identity at a local level

It has taken some time for 20th century Man in the Caribbean and the wider world to come to grips with the social fact that nations are imagined communities. There is nothing natural about these collectives—whether in their vernacular or official political formats—that the impresarios of nativism would have us think exist since times immemorial. Some organic intellectuals in the Caribbean have seized this imaginative understanding of being part of a nation to forward quite novel politics of belonging which are more attune to the newest phase of mondialisation (globalization in its more vicious and harmonious forms). In this presentation I will be focusing on how organic intellectuals on the bi-national Caribbean island of Saint Martin & Sint Maarten, in this case popular radio disc jockeys, employing a creolized Christianity combined with Caribbean music, forward all-inclusive politics of belonging through the local airwaves.

Hillman & D’Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 8 en 12.

Gert Oostindie
KITLV/Universiteit Leiden

woensdag 10 maart, 13.30–15.00 uur
Dekolonisatie en afhankelijkheid

De dekolonisatie van het Caraïbisch gebied begon vroeg, met de Haïtiaanse slavenrevolutie van 1791-1804. Voltooid is dit proces echter nog steeds niet, althans als men uitgaat van de gangbare opvatting dat dekolonisatie noodzakelijk moet leiden tot het aanvaarden van de onafhankelijkheid van voormalige koloniën. Toch woont nog steeds zo'n 15% van de Caraïbiërs in niet-onafhankelijke landen, en is in hun landen de drang om onafhankelijk te worden gering. In het eerste deel van dit college wordt deze verrassende stand van zaken besproken. In het tweede deel wordt nader ingegaan op de uiteenlopende politieke systemen en culturen van de Caraïben. Aan de orde komen daarbij onder meer het functioneren van democratie en bestuur, het belang van kleinschaligheid en cliëntelisme, en de invloed van koloniale tradities en postkoloniale oriëntaties.

woensdag 10 maart, 15.15–17.00 uur
Film *Rue Cases Nègres* van Euzhan Palcy (1983)

Rue Cases Nègres is gesitueerd op Martinique en is gebaseerd op de autobiografie van Joseph Zobel uit 1950.

Het verhaal speelt zich af rond 1930 in een dorpje op een plantage. Via de 11-jarige José wordt de structuur en het functioneren van een gemeenschap binnen een koloniale samenleving getoond. De rode draad in de film is de wijze waarop José, met hulp van zijn grootmoeder, middels het koloniale onderwijs probeert te ontsnappen aan een uitzichtloos bestaan als plantagearbeider.

Oostindie, *Paradijs overzee*, Hoofdstuk 5 en 6; Hillman & D'Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 4 en 12.

Rivke Jaffe

Universiteit Leiden, Sociale Wetenschappen CA/Ontwikkelingssociologie

woensdag 17 maart 13.30-15.00

Urbanisatie in de Caraïben

Caraïbische steden zijn een uniek soort steden. Hun uitzonderlijke karakter hangt samen met de geschiedenis van de regio, met name het ontbreken van een inheems stedelijk systeem; koloniaal bestuur in combinatie met slavernij en contractarbeid; en een eeuwenoude traditie van 'proto-globalisering'. Dit college behandelt, aan de hand van beeld- en geluidsfragmenten, het verband tussen cultuur, ruimte en macht in Caraïbische steden. Het college gaat in op de historische stedelijke ontwikkeling, de verhouding stad-platteland, sociaal-ruimtelijke fragmentatie en het mondiale karakter van de stedelijke Caraïben.

Hebe Verrest

Universiteit van Utrecht

woensdag 17 maart 15.30-17.00

Stedelijke armoede en bestaansverwerving in Trinidad en Tobago

De economie van Trinidad en Tobago wordt als een van de sterkste van het Caraïbisch gebied beschouwd. De florerende olie- en gaseconomie heeft sinds de jaren '90, maar vooral sinds het begin van dit millennium, hoge economische groei opgeleverd. Deze prachtige macro-economische cijfers verhullen echter wat er op het micro-niveau van huishoudens en individuen gebeurt. Door de ongelijke verdeling van bronnen en kansen, hebben veel stedelijke huishoudens in Trinidad en Tobago dagelijks te maken met armoede, onzekerheid, criminaliteit, tekorten en werkloosheid. In dit college staan hun bestaansverwervingsstrategieën centraal, met name de rol en organisatie van aan huis gebonden economische activiteiten. De lezing vergelijkt de situatie in Trinidad en Tobago met die in andere Caraïbische landen en bekijkt de gevolgen van de recente economische crisis voor het land.

Hillman & d'Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 2, 3, 5 en 7.

Isabel Hoving

Universiteit Leiden, vakgr. Algemene Literatuurwetenschap

woensdag 24 maart, 13.30–15.00 uur

Caraïbische literatuur: een veelheid van verbindingen

In dit college zullen we laten zien hoe de uiteenlopende werken van de Caraïbische literatuur in hun samenhang gelezen kunnen worden – als de verschillende oplossingen voor een in grote trekken gedeelde problematiek. Alle auteurs worstelen immers met de moeilijkheid de verscheurde, meervoudige Caraïbische identiteit te verwoorden, of de ervaring van migratie en (neo)kolonisatie, en zien zich gesteld voor de keuze tussen een veelheid van talen en registers. Aan de hand van vijf romans (Alvarez, Condé, Danticat, Eyre en Naipaul) kunnen we niet alleen de verschillen en overeenkomsten tussen de benadering van romans uit verschillende talige en culturele contexten ontdekken, maar kunnen we ook beginnen te begrijpen welke historische veranderingen er zijn opgetreden in de literaire exploratie van de Caraïbische turbulentie.

Nanne Timmer

Universiteit Leiden, vakgr. Talen en Culturen van Latijns-Amerika

woensdag 24 maart, 15.30–17.00 uur

Culturele veranderingen in revolutionair Cuba

Graffiti van politieke leuzen uit de jaren 60 doen soms geloven dat de tijd heeft stilgestaan in Cuba. Maar in meer dan 40 jaar socialisme zijn er wel degelijk ontwikkelingen zichtbaar in de maatschappij. In dit college worden die ontwikkelingen bestudeerd via de diverse culturele uitingen in de film, muziek en literatuur. Speciale aandacht wordt besteed aan de literatuur van het laatste decennium. Door de analyse van bepaalde tendensen en thema's in de kunsten worden maatschappelijke debatten en sociale karakteristieken van bepaalde periodes toegelicht. In hoeverre heeft de Revolutie de cultuur van het eiland fundamenteel veranderd en hoe is de cultuur een dialoog aangegaan met de politiek?

Hillman & D'Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 11 en één van de zeven romans.

Rosemarijn Hoefte
KITLV, kenniscentrum Caraïbistiek

woensdag 31 maart, 13.30–15.00 uur
Amerikanisering en globalisering

In dit college wordt dieper ingegaan op de ‘American Century’, die in het Caraïbisch gebied begon met de Amerikaanse inmenging in de Amerikaans-Spaans-Cubaanse oorlog van 1898. De rol van Europa werd allengs kleiner, terwijl de positie van de V.S. steeds sterker werd. Er wordt een overzicht gegeven over de constanten en veranderingen in het Amerikaans beleid aangaande het Caraïbisch gebied en de politieke, economische en culturele gevolgen van dit beleid. Tenslotte wordt er ingegaan op de hedendaagse situatie die wordt gekenmerkt door globalisering. Worden de Caraïben nog verder gemarginaliseerd? Wat zijn de kansen en obstakels voor de landen in het Caraïbisch gebied om de huidige moeilijkheden het hoofd te bieden?

woensdag 31 maart, 15.30–17.00 uur

Film *The Agronomist* van Jonathan Demme (2002), muziek Wyclef Jean

Deze documentaire vertelt het waargebeurde verhaal van Jean Dominique, een Haïtiaanse radiojournalist en mensenrechtenactivist. Dominique werkte voor Radio Haïti-Inter en maakte reportages over de gebeurtenissen in Haïti. De film bevat historische beelden, interviews met Dominique en zijn vrouw Michèle Montas, en beelden die vlak voor de moord op Dominique (3 april 2000) gemaakt zijn.

Hillman & D’Agostino, *Contemporary Caribbean*, Hoofdstuk 6 en 13;
Oostindie, *Paradijs overzee*, Hoofdstuk 9.

Alex van Stipriaan

*Erasmus Universiteit Rotterdam, vakgr. Niet-Westerse Geschiedenis
KIT, Tropenmuseum*

woensdag 7 april, 13.30–15.00 uur

Kunst in het Caraïbisch gebied

Bestaat er zoiets als herkenbaar Caraïbische hedendaagse beeldende kunst? Dat is de vraag die in dit college centraal staat. Het antwoord daarop zal worden gezocht door een tour te maken door de kunstgeschiedenis van het gebied aan de hand van een aantal categorieën die ons zowel langs academische kunst als langs popular art zullen voeren, begeleid door veel beeldmateriaal. De nadruk zal liggen op een aantal casuslanden, waaronder Cuba, Haïti, Jamaica en vanzelfsprekend Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba. Belangrijke aanknopingspunten zijn bovendien de Biënnale van Havana en de spraakmakende tentoonstelling in het Brooklyn Museum 'The Infinite Island' in 2007-2008.

Wayne Modest

Keeper of Anthropology at Horniman Museum and Gardens, London

woensdag 7 april, 15.30-17.00 uur

Museums, Objects and Caribbean Identities

In this lecture, I would like to look at the ways in which objects function to narrativise notions of national and regional identities and belonging in the Caribbean. Taking three case studies of objects within the national collections of the Institute of Jamaica, I will discuss the role that objects play in the contested terrain of Caribbean historical and identity formation. These objects trace the tangible histories of not only the different constituencies that have entered and disappeared from discussions of national heritage, but more significantly, the shifts in the power of defining national narratives. By reading the objects in these collections, and looking at the collections as a whole within the moment of their acquisition, we are able to examine how these narratives unfold, are shaped and help to define notions of national belonging within the Caribbean.

Poupeye, V. (ed.) *Caribbean art*, pp. 8-24; Mosaka, T. *Infinite Island: contemporary Caribbean art*, pp.15-19; Hoefte, R. & P. Meel (eds), *Twentieth-century Suriname*, Hoofdstuk 13.

Leeslijst algemeen

Non-fictie

- Baldwin, Kate A.: *Beyond the Color Line and the Iron Curtain: Reading Encounters between Black and Red, 1992-1963*. Durham & London: Duke University Press, 2002.
- Barrow, Christine & Rhoda Reddock (eds.): *Caribbean Sociology: Introductory Readings*. Kingston: Ian Randle, 2001.
- Bolland, O. Nigel: *The Politics of Labour in the British Caribbean*. Kingston: Ian Randle, 2001.
- Brereton, Bridget & Kevin Yelvington (eds.): *The Colonial Caribbean in Transition: Essays on Postemancipation Social and Cultural History*. Gainesville: University Press of Florida, 1999.
- Browne, Katherine: *Creole Economics: Caribbean Cunning under the French Flag*. Austin: University of Texas Press, 2004.
- Burton, Richard D.E. & Fred Reno (eds.): *French and West Indian: Martinique, Guadeloupe and French Guiana Today*. London: Macmillan Caribbean, 1995.
- Dabydeen, David & Brinsley Samaroo (eds.): *Across the Dark Waters: Ethnicity and Indian Identity in the Caribbean*. London: Macmillan Caribbean, 1996.
- De la Torre, Miguel A.: *La lucha for Cuba: Religion and Politics on the Streets of Miami*. Berkeley: University of California Press, 2003.
- Doesburg, Coot van: *Grenada: liefde voor een eiland*. Amsterdam: Thomas Rap, 2009.
- Drescher, Seymour: *From Slavery to Freedom: Comparative Studies in the Rise and Fall of Atlantic Slavery*. New York: New York University Press, 1999.
- Duany, Jorge: *Puerto Rican Nation on the Move: Identities on the Island and in the United States*. Chapel Hill & London: University of North-Carolina Press, 2002.
- Dubois, Laurent: *Avengers of the New World: The Story of the Haitian Revolution*. Cambridge MA: Harvard University Press, 2004.
- Edwards, Brent Hayes: *The Practice of Diaspora: Literature, Translation, and the Rise of Black Internationalism*. Cambridge & London: Harvard University Press, 2003.

Emmer, Pieter: *The Dutch in the Atlantic Economy, 1580-1880: Trade, Slavery and Emancipation*. Aldershot: Ashgate, 1998.

Ferguson, James: *The Story of the Caribbean People*. Kingston: Ian Randle, 1999.

French, Patrick: *The world is what it is: the authorized biography of V.S. Naipaul*. London: Picador, 2008.

Fuente, Alejandro de la: *A Nation for All: Race, Inequality, and Politics in Twentieth-Century Cuba*. Chapel Hill & London: University of North-Carolina Press, 2001.

Gowricharn, Ruben (ed.): *Caribbean Transnationalism: Migration, Pluralization, and Social Cohesion*. Oxford: Lexington, 2006.

Guadeloupe, Francio: *Chanting down the new Jerusalem: calypso, Christianity, and capitalism in the Caribbean*. Berkeley [etc.]: University of California Press, 2009.

Helg, Aline: *Our Rightful Share: The Afro-Cuban Struggle for Equality, 1886-1912*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1995.

Hennessy, Alistair (ed.): *Intellectuals in the Twentieth-Century Caribbean*. 2 vols. London: Macmillan Caribbean, 1992.

Heuman, Gad: *The Caribbean*. London: Hodder Arnold, 2006.

Kempen, Michiel van: *Een geschiedenis van de Surinaamse literatuur*. 3 delen. Breda: De Geus, 2003.

Khan, Aisha: *Callaloo Nation: Metaphors of Race and Religious Identity among South Asians in Trinidad*. Durham: Duke University Press, 2004.

Knight, Franklin W.: *The Caribbean: The Genesis of a Fragmented Nationalism*. New York: Oxford University Press, 1990.

Lewis, Gordon K.: *Main Currents in Caribbean Thought: The Historical Evolution of Caribbean Society in Its Ideological Aspects, 1492-1900*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1983.

Matos Rodríguez, Félix & Linda C. Delgado: *Puerto Rico Women's History: New Perspectives*. Armonk NY: Sharpe, 1998.

Mintz, Sidney: *Caribbean Transformations*. New York: Columbia University Press, 1989.

Munasinghe, Viranjini: *Callaloo or Tossed Salad? East Indians and the Cultural Politics of Identity in Trinidad*. Ithaca & London: Cornell University Press, 2001.

Naipaul, V.S.: *The Middle Passage: Impressions of Five Societies – British, French and Dutch – in the West-Indies and South America*. Harmondsworth: Penguin, 1982.

Nicholls, David: *From Dessalines to Duvalier: Race, Colour and National Independence in Haiti*. 3rd ed. London: Macmillan Caribbean, 1996.

- Oostindie, Gert & Inge Klinkers: *Decolonising the Caribbean: Dutch Policies in a Comparative Perspective*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2001.
- Paessie, Rudolf: *Lorrendrayen op Africa: de illegale goederen- en slavenhandel op West-Afrika tijdens het achttiende-eeuwse handelsmonopolie van de West-Indische Compagnie, 1700-1734*. Amsterdam: De Bataafsche Leeuw, 2008.
- Pattullo, Polly: *Last Resorts: The Cost of Tourism in the Caribbean*. London: Latin American Bureau, 1996.
- Payne, Anthony & Paul Sutton: *Charting Caribbean Development*. London: Macmillan, 2001.
- Pérez, Louis A., Jr.: *On Becoming Cuban: Identity, Nationality, and Culture*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1999.
- Price, Richard (ed.): *Maroon Societies: Rebel Slave Communities in the Americas*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1979.
- Ramos, Aarón Gamaliel & Angel Israel Rivera (eds.): *Island at the Crossroads: Politics in the Non-Independent Caribbean*. Kingston: Ian Randle/Boulder: Lynne Rienner, 2001.
- Sagas, Ernesto: *Race and Politics in the Dominican Republic*. Gainesville: University Press of Florida, 2000.
- Schmidt-Nowara, Christopher: *Empire and Anti-Slavery: Spain, Cuba, and Puerto Rico, 1833-1874*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1999.
- Seecharan, Clem: *Sweetening 'Bitter Sweet': Jock Campbell, the Booker Reformer in British Guiana, 1934-1966*. Kingston: Ian Randle, 2005.
- Sheller, Mimi: *Democracy after Slavery: Black Publics and Peasant Radicalism in Haiti and Jamaica*. Gainesville: University Press of Florida, 2000.
- Smallwood, Stephanie: *Saltwater Slavery: A Middle Passage from Africa to American Diaspora*. Cambridge: Harvard University Press, 2007.
- Thompson, Krista: *An Eye for the Tropics: Tourism, Photography, and Framing the Caribbean Picturesque*. Durham [etc.]: Duke University Press, 2006.
- Trouillot, Michel-Rolph: *Silencing the Past: Power and the Production of History*. Boston: Beacon Press, 1995.
- Tulchin, Joseph S. & Ralph H. Espach (eds.): *Security in the Caribbean: The Challenge of Regional Cooperation*. Boulder, CO: Lynn Rienner, 2000.
- Warner-Lewis, Maureen: *Archibald Monteath: Igbo, Jamaican, Moravian*. Kingston: University of West Indies Press, 2007.

Watts, David: *The West Indies: Patterns of Development, Culture and Environmental Change since 1492*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

Wekker, Gloria: *The Politics of Passion: Women's Sexual Culture in the Afro-Surinamese Diaspora*. New York: Columbia University, 2006.

Williams, Eric: *From Columbus to Castro: The History of the Caribbean, 1492-1969*. New York: Vintage Books, 1984.

Fictie

Alvarez, Julia: *In the Name of Salomé: A Novel*. Chapel Hill: Algonquin Books, 2000.

Amatmoekrim, Karin: *Wanneer wij samen zijn*. Amsterdam: Prometheus, 2006.

Arellano, Robert: *Havana Lunar*. New York: Akashic Books, 2009.

Arion, Frank Martinus: *Dubbelspel: roman*. Amsterdam: De Bezige Bij, 1996. (1e dr.: 1973.)

Barnet, Miguel: *Cimarron: het verhaal van de weggelopen slaaf Esteban Montejo*. Haarlem: In de Knipscheer, 1982. (Vert. van: *Biografía de un cimarrón*, 1966.)

Buckell, Tobias: *Ragamuffin*. New York: Tor, 2007.

Cabrera Infante, Gabriel: *Drie trieste tijgers*. Amsterdam: Anthos, 1997. (Vert. van: *Tres tristes tigres*, 1994.)

Candani: *Huis van as: roman*. Haarlem: In de Knipscheer, 2002.

Césaire, Aimé: *Logboek van een terugkeer naar mijn geboorteland*. Haarlem: In de Knipscheer, 1985. (Vert. van: *Cahier d'un retour au pays natal*, 1939.)

Cezair-Thompson, Margaret: *The Pirate's Daughter*. Denver: Unbridled Books, 2007.

Cruz, Angie: *Let it Rain Coffee*. New York: Simon and Schuster, 2005.

Debrot, Cola: *Mijn zuster de negerin*. Amsterdam: De Bezige Bij, 1995. (1e dr.: 1935.)

Díaz, Junot: *The Brief Wondrous Life of Oscar Wao*. New York: Riverhead Books, 2007.

Donnell, Alison & Sarah Lawson Welsh (eds.): *The Routledge Reader in Caribbean Literature*. London: Routledge, 1996.

Doval, Teresa de la Caridad: *A Girl like Che Guevara*. New York: Soho, 2004.

Estévez, Abilio: *Het eiland van de eeuwigheid*. Breda: De Geus, 1999. (Vert. van: *Tuyo es el Reino*, 1997.)

Ferguson, James: *Traveller's Literary Companion to the Caribbean*. London: In Print, 1997.

Ferre, Rosario: *Het huis aan de lagune*. Breda: De Geus, 1997. (Vert. van: *House on the Lagoon*, 1995.)

García, Cristina: *De zusters Agüero*. Amsterdam: Arena, 1997. (Vert. van: *The Agüero Sisters*, 1997.)

Gutierrez, Pedro Juan: *Dirty Havana*. Amsterdam: Vassalucci, 2002. (Vert. van: *Dirty Havana Trilogy*, 2000.)

Harmsen, Jolien: *Rum, roti, onrecht*. Amsterdam: Luitingh-Sijthoff, 2003.

Helman, Albert: *Zuid-zuid-west*. Amsterdam: Querido, 1976. (1e dr.: 1926.)

Henriquez, Denis: *Zuidstraat: roman*. Amsterdam: De Bezige Bij, 1992.

Hijuelos, Oscar: *De Mambo-Kings met songs of love*. Baarn: Diogenes, 1996. (Vert. van: *The Mambo Kings Play Songs of Love*, 1989.)

Kempadoo, Oonya: *Buxton Spice*. London: Phoenix House, 1998.

Kempen, Michiel van: *Spiegel van de Surinaamse poëzie*. Amsterdam: Meulenhoff, 1995.

Kincaid, Jamaica: *De autobiografie van mijn moeder: roman*. Breda: De Geus, 1998. (Vert. van: *The Autobiography of my Mother*, 1996.)

King-Aribisala, Karen: *The Hangman's Game*. Leeds: The Peepal Tree, 2007.

Kushner, Rachel: *Telex from Cuba*. New York: Scribner, 2008.

Lamazares, Ivonne: *Suikereiland*. Amsterdam: Anthos, 2002. (Vert. van: *The Sugar Island*, 2002.)

Lamming, George: *In the Castle of my Skin*. Harlow: Longman, 1986.

Leuwsha, Tessa: *De Parbo-blues*. Amsterdam: Augustus, 2005.

Levy, Andrea: *Small Island: a Novel*. New York: Picador, 2004.

Lovelace, Earl: *The Wine of Astonishment*. London: Heinemann Educational, 1983.

Marugg, Tip: *De morgen loeit weer aan*. Amsterdam: De Bezige Bij, 1991. (1e dr.: 1988.)

Melville, Pauline: *The Ventriloquist's Tale*. Londen: Bloomsbury, 1997.

Mendez, Alfred H.: *The Man Who Ran Away and Other Stories of Trinidad in the 1920s and 1930s*. Kingston: University Press of the West Indies, 2006.

Menéndez, Ana: *Loving Che*. New York: Grove Press, 2003.

Noré, Annel de: *De bruine zeemeermin*. Haarlem: In de Knipscheer, 2000.

Obejas, Achy: *Ruins*. New York: Akashic Books, 2008.

Ombre, Ellen: *Negerjood in moederland*. Amsterdam: De Arbeiderspers, 2004.

Pos, Hugo: *In triplo: autobiografie*. Amsterdam: In de Knipscheer, 1995.

- Ramdas, Anil: *De beroepsherinneraar en andere verhalen*. Amsterdam: De Bezig Bij, 1996.
- Roemer, Astrid: *Lijken op liefde: roman*. Amsterdam: De Arbeiderspers, 1997.
- Römer, Myra: *Verhalen van Fita*. Amsterdam: Atlas, 2005.
- Rosario, Nelly: *Songs of the Water Saints*. New York: Pantheon, 2002.
- Rutgers, Wim: *Tropentaal: 200 jaar Antilliaanse vertelkunst*. Amsterdam: Contact, 2001.
- Santiago, Esmeralda: *Mango en milkshakes: een jeugd in Puerto Rico*. Amsterdam: Arena, 1995. (Vert. van: *When I was Puerto Rican*.)
- Schwarz-Bart, André: *Mulattin Solitude*. Amsterdam: Meulenhoff, 2002. (Vert. van: *La Mûlatresse Solitude*, 1972.)
- Selvon, Samuel: *The Lonely Londoners*. Harlow: Longman, 1985.
- Smartt Bell, Madison: *All Souls' Rising*. London: Granta Books, 1996.
- Valdés, Zoé: *Het helse paradijs*. Baarn: Ambo, 1996. (Vert. van: *La Nada cotidiana*, 1995.)
- Vargas Llosa, Mario: *Het feest van de Bok*. Amsterdam: Meulenhoff, 2001. (Vert. van: *La fiesta del Chivo*, 2000.)
- Vianen, Bea: *Strafhok: roman*. Schoorl: Conserve, 1997. (1e dr.: 1971.)
- Walcott, Derek: *Omeros*. Amsterdam: De Arbeiderspers, 1993. (Vert. van: *Omeros*, 1990.)
- Warner, Marina: *Indigo, of de wateren in kaart gebracht*. Amsterdam: Contact, 1993. (Vert. van: *Indigo or, Mapping the Waters*, 1993.)
- Zielinski, Erich: *De Engelenbron*. Haarlem: In de Knipscheer, 2004.
- Zijl, Annejet van der: *Sonny Boy*. Amsterdam: Nijgh & van Ditmar, 2004.

KITLV / Kenniscentrum Caraïbistiek

Het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV) werd in 1851 opgericht, met als doelstelling de bevordering van de ontwikkeling der sociale wetenschappen, taalwetenschappen, met inbegrip van de geschiedwetenschap met betrekking tot Zuid-Oost Azië, het gebied rond de Stille Zuidzee en het Caraïbisch gebied. Speciale aandacht ging uit naar de voormalige Nederlandse koloniën: Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen en Aruba.

De collecties van het KITLV over Indonesië en de voormalige Nederlandse Caraïben en hun ruimere regionale omgeving, alsmede over de postkoloniale migratie en gemeenschappen in Nederland staan bekend als wellicht de grootste en beste in Europa.

Het kenniscentrum Caraïbistiek heeft als doelstelling het bevorderen van de Caraïbistiek d.m.v. bibliotheek- en documentatiediensten, onderwijs, onderzoek en publicaties.

Het kenniscentrum Caraïbistiek draagt zorg voor de acquisitie van publicaties over de Caraïben voor de bibliotheek en tevens voor de inhoudelijke ontsluiting van de Caraïbische publicaties ten behoeve van de systematische catalogus van de bibliotheek.

Het kenniscentrum Caraïbistiek publiceert twee keer per jaar de tijdschriften *New West Indian Guide/Nieuwe West-Indische Gids* en *Oso; Tijdschrift voor Surinamistiek en het Caraïbisch Gebied*. Ook geeft zij monografieën betreffende het Caraïbisch gebied uit.

Bij de activiteiten op het gebied van de Caraïbistiek die in Nederland plaatsvinden – documentatie, onderzoek, onderwijs, publicaties – vervult het kenniscentrum Caraïbistiek een belangrijke rol. Er worden intensieve contacten onderhouden met verwante instellingen in het Caraïbisch gebied en Latijns-Amerika – in het bijzonder de Nederlandse Antillen, Aruba en Suriname – de Verenigde Staten, en elders in Europa.

Plattegrond van Leiden en het KITLV/Witte Singel Doelencomplex.

